

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Säntti, Joonas

Title: Sexybeibit ja kiva kuolo

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © 2019 tekijä ja Lukukeskus

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Säntti, J. (2019). Sexybeibit ja kiva kuolo. Kiiltomato, 21.11.2019. <https://kiiltomato.net/maija-muinonen-sexdeathbabies/>

Sexybeibit ja kiva kuolo

Joonas Sääntti, 21.11.2019

Maija Muinonen: sexdeathbabies

214 s., Teos 2019

Kertovan proosan monimuotoistuminen on näkynyt viime vuosina ilahduttavan laajasti suomalaisessa kirjallisuudessa. Yhtenä ilmiönä siihen on liittynyt tarinallisuuden, henkilöiden ja kertojen tapaisten romaanilajin vakioelementtien oudontaminen. Nykyfiktiossa voi kohdata myös kertojanääniä, jotka haamuilevat jossain perinteisen minä-kerronnan, vähemmän paikantuneen semi-persoonallisuuden ja dramaattisen monologin välimaastossa.

Tällaiset kertojat ovat hieman becketttilaisittain tietoisia näyttämöllä olostaan ja asemastaan esityksen osana. Heillä on historia ja yksilöllisiä tunteita tai pakkomielteitä, joista syntyy voimakkaan persoonallinen vaikutelma. Ja sittenkin mimeettistä illuusiota vedetään jatkuvasti lukijan jalkojen alta. **Maija Muinosen** *sexdeathbabiesin* kertojat kuuluvat näihin, joiden henkilöys on samanaikaisesti oudon paikantunutta ja paikantumatonta: *"kyllä me haluamme näkyä, me kyllä olemme että: katsokaa."* (10.)

sexdeathbabies on kirja,
jonka lukeminen tuntuu
eri tavalla vatsanpohjassa
kuin kokeellisen proosan
perinteessä.

Muinosen toinen romaani muistuttaa tässä mielessä esimerkiksi **Marjo Niemen** *Kaikkien menetysten äitiä*, ja hetkittäin joitain **Monika Fagerholmin**, **Mikko Rimmisenta** **Taneli Viljasen** taitavasti rakennettuja romaanikokeiluja, mutta on sittenkin vahvasti omanlaisensa.

Muinonen vaikuttaa kirjoittajalta, jonka tekstissä hyvin johdonmukaisesti häiritään muotoon liittyviä tottumuksia: ei tunnu liioittelevalta väittää, että odotusten rikkominen on tämänkin kirjan olennaista sisältöä. Samalla kirjailijan tapa kuvata kuolemaan ja kuolemanpelkoon liittyviä mielentiloja tuottaa toisenlaista epämukavuutta. Niinpä *sexdeathbabies* on kirja, jonka lukeminen tuntuu eri tavalla vatsanpohjassa kuin kokeellisen ja metakerronnallisen proosan usein leikkisässä perinteessä. Voisi ehkä sanoa, että se on kokeellista myös tunteiden tasolla.

Romaanin keskushenkilöt ovat kaksi naista ja Kuolema. Suurimmalta osin kerronta vaihtelee 66-vuotiaiden Clarissan ja Hettyn näkökulmien välillä. Jälkimmäisen tytär on kuolemassa suvussa periytyvään syöpään, Clarissa on menettänyt oman perheensä auto-onnettomuudessa monta vuotta sitten. Parhaat ystävät ovat samalla toistensa katkeria kilpailijoita, jotka ovat valmiita vertailemaan kokemuksiaan vaikka siitä, kumpi on menettänyt enemmän ja syvemmin. Kuolema itse esitellään sarjana tai ehkä pikemmin toisiinsa sulautuvana kasana lapsenomaisesti sokeltavia ja velmuilevia ääniä, jotka houkuttelevat liittymään joukkioon. Hettyn tytär, saattohoidettava Biba puoletaan esiintyy vain toisten puhuttelevana ja muistelevana. Asetelma on juuri toisin kuin Muinosen esikoisessa *Mustat Paperit* (2013), jossa omaa kuolemaansa odottava henkilö-kertoja pyrki täyttämään ennakoivalla esityksellään kaiken.

Vastustamisen ja samastumisen vuorottelua

Temaattisesti romaania voisi ehkä lähestyä myös kuoleman ”sopivaan” esittämiseen liittyvien konventioiden hajottamisena. Teoksessa esitetyt ajatukset eivät ole rehellisiä, arvokkaita, vakavia, syvällisiä tai kunnioittavia, vaan pimeintä itsepetosta ja narsismia. On kuin kirjailija olisi tietoisesti luonut tunteen haasteen lukijan empatiakyvyille.

Hetty ja Clarissa ovat kuin jonkinlaisia kaikukoppia erilaisille mainonnan ja lifestyle-lehtien ääri-ilmiöille, joissa minuus on täysin ulkoistettu ”kiinnostavuudeksi” kuvitteelliselle yleisölle. He ovat todellakin ”babies”, vanhoja lapsukaisia ja ikuisesti sievisteleviä beibejä. Hahmojen suorastaan piinaava pinnallisuus korostuu myös kielen loistokkaasti lölleröivässä lässytyksessä, jossa hymyillään ”intopinkeänä” (84) ja halataan ”olla likellä hellilellien” (67). Hetty ei voi kuvitella olemassaoloa ilman äitiyttä, joten kohtuun on saatava jotain kasvamaan maksoi mitä maksoi. Clarissa puolestaan pakenee kuoleman tartuntaa pirskauttamalla ilmaan hajuvettä ja selaamalla somen tykkäyksiä. Naisen ja äidin rooliin liittyvät ihanteet on sisäistetty epätoivoisella ehdottomuudella ja niitä pyritään täyttämään kiihkeän positiivisesti itseä dramatisoiden: ”*Minä en kavahda tätä surunäkyä täällä ja lähde, vaan minä hoivaan surren. Nyt minä surren vääntelen käsiäni sylissäni.*” (11.)

Teoksessa esitetyt
ajatukset eivät ole
rehellisiä, arvokkaita,
vakavia, syvällisiä tai
kunnioittavia, vaan
pimeintä itsepetosta ja
narsismia.

Silti henkilöiden todellisuuspaon voi kokea äkisti liikuttavana, esimerkiksi kun Hettyn kyvyttömyys hyväksyä tapahtumia välittyy kerronnan änkyttämisenä: *"Biba esittäytyisi älyllä ja arvoituksellisesti eikös vain Clarissa: Minä olen Biba Mjuh! Minä olen vieläkin Biba Mjuh! Ja sitten kun minä olen kuo kuo kuo kuo kuo kou kou kou-kuo kuolaalaalaa sanotaan että hän o o o oo oli Biba Mjuh! Ja sillä tavalla minä olen vielä silloinkin!"*(23.)

Samoin käy kohtauksessa, jossa ystävien välinen outo kilpailu johtaa hämmentävän kekseliääseen syylistämisen kierteeseen. Hahmojen kokema pelko ja hämmennys välittyvät yllättävän ymmärrettävästi niissäkin kohdissa, joissa etäisyyden luulisi vain kasvavan: *"Hetty mitä jos sinun tyttäresi kuolee koska sinä näpytät niin paljon tietokonetta ja silmiisi jää näytön sininen kiilto joka heijastuu solurakenteisiin syövyttävästi? Mitä jos miehesi ja tyttäresi kuolevat koska himosi ja älysi estävät hapen kiertoa ja kulkeutumista heille? Mitä jos tyttäresi kuolee koska olet niin kaunis ja seksikäs ja upea ja tiedät niin monta seksiasentoa?"* (108.)

Ja niin edelleen. Tällainen haudanhauska etäännyttämisen ja samastuttamisen vaihtelu on mielestäni teoksen vaikuttavimpia saavutuksia. Mihin asti tälle saa ja tulee nauraa? Eikö vain minussakin ole jotain samaa kuin näissä huomionkipeissä hulluissa?

Kerronnan kekseliäisyyttä

Romaanin kokeelliseen olemukseen kuuluu kirjaesineen korostuminen. Ensiksi kiinnittää huomiota tekstin sininen painoväri, sitten joidenkin tekstikappaleiden kallistuminen tai vinoutuminen. Henkilöiden mieli kirjallistuu välillä konkreettisesti, *"kuin joku olisi pistänyt mustan sivun tähän"* (21). Jokaista Hettyn kaupunkimatkoillaan esittämää pakkomielteistä hymyä vastaa tekstissä kaksoispisteen seuraama tyhjä rivi.

Joissain kohdissa ratkaisut ohjasivat miettimään yhteyksiä tarinan tasoon. Miksi yhdellä aukeamista sininen väri vuotaa sivun reunoja pitkin? Siksikö, että kohtauksessa Hetty on Klinikalla odottamassa uutta raskautta ja visuaalinen poikkeama muistuttaa raskaustestin sinisestä viivasta? Samoin on vaikeaa olla lukematta henkilöiden vieraskielisiin nimiin erilaisia viittauskohteita. Jos henkilön nimi on Clarissa Weww, tyttönimeltään Lailo, en osaa olla ajattelematta Woolfin Clarissa Dallowayta.

Kokonaisuutena *sexdeathbabies* on hienosti ajateltu ja vaikuttava sanataideteos.

Minulla ei lukijana ole mitään itsetietoista kerrontakikkailua vastaan, itse asiassa rakastan sellaista. On silti syytä tähdentää, että voisin suositella Muinosen romaania lukijalle, joka ei tätä intoa jaa, koska *sexdeathbabies* on jo ensimmäisellä lukukerralla ymmärrettävä ja nautittava. Kokeelliseksi romaaniksi sen vaihtelevia näkökulmia ja rakennetta on poikkeuksellisen helppo seurata. Siniseen painoväriinkin tottuu huomattavan nopeasti.

Ainoana taiteellisena ongelmana pidän kuolema-kuoron osuuksia. Niissä ei tehdä kielellä ja kielelle niin paljon kuin siirtyminen runolle ominaiseen asetteluun ja tyyliin antaisi odottaa. Niissä hyödynnetään paljon yksittäisten sanojen tai helposti ymmärrettävien sanontojen kirjainten vaihtoa ("*Culetkoz meid*", "*huocaistus*"), äänteellistä toistoa ("*Kutikutikutikutikutikutikutikuolema*"), ja hetkittäin vähemmän semanttista äänteellisyyttä ("*Tottodoooooooo*", "*aaa*"). Ehkä kielen logiikkaa olisi voinut romuttaa vielä rohkeammin? Oma kokemukseni oli

se, että Clarissan ja Hettyn kautta esitetyn kerronnan intensiivisyys haaleni näiden lukujen aikana.

Kokonaisuutena *sexdeathbabies* on hienosti ajateltu ja vaikuttava sanataideteos, epäilemättä oman palkintohuomionsa ansaitseva taidonnäyte.